

Un majúscul patrimoni

Hi ha notícies que fan mantenir esperances. El Barri Vell de Girona podria ser declarat Patrimoni Cultural de la Humanitat. El millor homenatge als seus constructors-rehabilitadors, un binomi difícil de destriar. Ens cal preparar la consciència patrimonial més enllà d'asseure'ns festivament per esperar contemplar unes esplèndides diapositives o llegir les geografies literàries que se'n produiran.

Es parla també al país d'unes sigles noves: l'Escola Europea del Patrimoni (EEP) i el Centre Europeu per la Sensibilització envers el Patrimoni (CESP), que vénen a oferir atencions, gestió, noves professions, documentació, matèria d'ensenyament i d'educació, tot un món que

"Ens havíem acostumat a veure els nostres barris vells com uns objectes de museu de l'antiga escola".

pretén remeiar allò que les ciutats no són pas eternes. Però també els costa morir. Les ciutats, això sí, a la seva llarga vida experimenten canvis. Entre la creació i la recreació hi ha tot un camp en el qual hi pot créixer la mala herba del caprici. Ceausescu havia fet enderrocar uns barris històrics de Bucarest per construir-hi el passeig del Socialisme de quatre quilòmetres; però més que aquesta llargària, el tret més vanitós era la seva amplada que va haver de ser, precisament, un metre més que la dels Champs Elysées de París. Amb tot, el

dictador romanès no era pas el primer de fer un pinyol de construcció. Entre exemples in comptables, quan la família Güell va encomanar a Gaudí l'església de la Colònia Güell aquesta havia de resultar «més alta que la xemeneia de la fàbrica». Un semblant risc, d'arrogància esclafadora, poden córrer —i corren— aquells urbanistes d'un pla que desgracia un entorn o aquells qui buscant la singularitat fan la seva obra i mai no se sap si construeixen un premi d'arquitectura o el seu panteó professional. Tot això en un àmbit de solera històrica accentua els temors.

L'arquitecte Josep-Lluís Sert feia una síntesi de les constants de les construccions a la Mediterrània i era partidari de satisfer abans de tot les aspiracions humanes suprimint el luxe i l'ostentació, respectant les necessitats d'ordre líric o espiritual, i acabava proposant «una arquitectura sense arquitecte». Quan hom pot veure certes frivolitats que es realitzen a pobles, viles i ciutats, fa pensar que algú es creu que està fent Brasília, de cap i de nou.

També és cert que la nostra col·lectiva consciència de patrimoni no era prou treballada. Potser ens havíem endormiscat acostumant-nos a veure els barris vells —tan nombrosos a les nostres comarques— com uns objectes de museu, de museu de l'antiga escola que era una institució dedicada al simple emmagatzematge. Massa temps el patrimoni d'arquitectura d'un barri vell ha estat una mena de custòdia, tan aïllada i trista com un museu tancat en ell mateix,

"La ciutat històrica no pot viure sense estètica".

avui sortosament superat com ens fan palès els que ja fruïm aquí mateix. La consciència de patrimoni s'ha d'exercitar amb esforç comunitari, mitjans didàctics, tècniques de màrqueting, divulgació, i amanint-ho tot amb imaginació respectuosa.

Les ciutats sempre han tingut incondicionals que li han penetrat l'ànima i l'han explicada. Darrerament, Areilza, a París, Valverde, a Viena, Vázquez de Montalbán, a Moscu, hi han arrencat sengles biografies antològiques. Però no tothom ha de ser necessàriament ambaixador ni catedràtic d'estètica ni admirador de velles ideologies per copsar tota l'oferta que dóna una ciutat i poder-se embadalir. L'home del carrer, la majoria silenciosa del cens, ha de tenir al seu abast l'eina i la feina per fer la descoberta de la ciutat, de la seva ciutat, que ha de ser element generador d'innovacions, la ciutat que relliga, proposa, ambienta, educa, en fi. La ciutat sí que és un espai petit, però el seu àmbit és un cosmos sencer i irrepetible. El seu millor patrimoni cultural és ser terra d'encontres, d'ordre, d'art i de soleres enriquidores que contínuament estan creant allò que Daniel Giralt Miracle en diu «consciència civil madura».

Cal parlar del patrimoni cultural, i parlar-ne molt, que el procés didàctic, fet i fet, com un pas més de la convivència, ha de convertir els individus en

ciutadans, i la tribu urbana i la banda en associacions plenament cíviques.

Sona també, per fora, el concepte de «ciutats educadores», confirmant la vivacitat, i afrontant-se clarament a ciutats degradadores, un concepte carregós, inhumà, la cara lletja de les ciutats. No només de pedra viuen les ciutats, i no només d'agressivitat

enervadora. Prendre consciència del patrimoni ens pot ajudar a confiar més en la ciutat i el barri, a mesura humana, com a fons de ressorts culturals. Les ciutats han de ser tan lluny de la selva com de la peça estàtica de museu.

És patrimoni tot allò que ens fa identificar amb una terra, amb la nostra terra. Una ciutat històrica no pot viure sense estètica, dirien els doctors de l'art. Tampoc no pot viure sense

espiritualitat, contestarien els educadors convençuts. Si els ciutadans ens sentim integrats a la ciutat hauríem de ser molt durs de cor per no il·lusionar-nos —ara sí que caldrà posar majúscules— en el protagonisme d'aquella desitjada declaració de Patrimoni Cultural de la Humanitat.

JORDI DALMAU